

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****BAHİRE GÜL GÖKTEPE BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası	: 2019/9545
Karar Tarihi	: 7/12/2022
Başkan	: Kadir ÖZKAYA
Üyeler	: M. Emin KUZ Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Kenan YAŞAR
Raportör	: Ayhan KILIÇ
Başvurucu	: Bahire Gül GÖKTEPE
Vekili	: Av. Şevket Can ÖZBAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; memuriyet unvanının ve ek göstergenin değiştirilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/3/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 1949 doğumlu olup İstanbul'da ikamet etmektedir.

6. Başvurucu -olay tarihindeki adıyla- Türkiye Atom Enerjisi Komisyonu (İdare) hesabına devlet burslusu olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde Sussex Üniversitesi *applied physics* lisans programından 1973 yılında mezun olmuş, Birleşik Krallık'ta Londra Üniversitesi nükleer reaktör mühendisliği dalında yüksek lisans programını 1975 yılında tamamlamıştır.

7. Yurt dışındaki lisans ve yüksek lisans eğitimlerini tamamlamasının ardından başvurucu 22/1/1976 tarihinde Türkiye Atom Enerjisi Komisyonuna bağlı Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezinde mühendis unvanıyla göreve başlamıştır. Başvurucu 1/12/1979 tarihinden itibaren de kadro karşılığı sözleşmeli mühendis olarak görevine devam etmiştir.

8. İdare tarafından yapılan inceleme sonucunda başvuruçunun mezun olduğu lisans programının *fizik* olduğu belirtilerek 8/2/2008 tarihli işlemle, mühendis olan unvanı fizikçi, 3.600 olan ek göstergesi de 3.000 olarak değiştirilmiştir.

9. Başvuruçunun, bu işlemin iptali istemiyle 31/3/2008 tarihinde İstanbul 4. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Dava dilekçesinde; atandığı dönemde denklik işlemlerinin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapıldığını, tasdik edilen belgelerde yurt dışındaki eğitiminin nükleer fizik yüksek mühendisliği eğitimi olduğunun açıkça ifade edildiğini belirtmiştir. Lisans diplomasının fizik değil İngilizce ifadesiyle *applied physics* olduğunu ve Türk yükseköğretim sisteminde bunun fizik mühendisliğine karşılık geldiğini savunmuştur.

10. İdare, savunma yazısında başvuruçunun 22/1/1976 tarihinde ataması yapılırken lisans diplomasının fizik bölümüne ilişkin olduğu dikkate alınmadan doğrudan yüksek lisans diploması gözönünde tutularak yüksek mühendis kadrosuna atandığını ve bunun hatalı olduğunu belirtmiştir. İdare, diploma denklik işlemlerinin usul ve esaslarının Yükseköğretim Diplomaları Denklik Yönetmeliği'nde düzenlendiğini ifade etmiş; başvuruçunun Sussex Üniversitesinden aldığı diplomanın Türkiye'de fizik mühendisliği diplomasına denk olduğu yönünde Yükseköğretim Kurulundan alınmış bir karar bulunmadığını vurgulamıştır. İdare, başvuruçunun belirlenen niteliklere sahip olmadan ilişkilendirildiği mühendislik unvanının geçersiz sayılarak fizikçi olarak değiştirilmesine yönelik işlemde hukuka aykırılık bulunmadığını ileri sürmüştür.

11. İdare Mahkemesi 24/3/2009 tarihinde idari işlemin iptaline karar vermiştir. Kararın gerekçesinde özetle şunlar ifade edilmiştir:

i. Başvuruçunun göreve başladığı tarih itibarıyla Yükseköğretim Kurumu, Türk idare teşkilatı içinde yer almamakta; bu konuyla ilgili iş ve işlemler Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde yer alan Yükseköğretim Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmektedir. Başvuruçunun göreve başlatılmadan evvel yurt dışındaki üniversitelerden aldığı diplomaların ülkemizdeki hangi programa denk olduğu hususunun o tarihte Türk idare teşkilatı içinde yer alan Yükseköğretim Genel Müdürlüğü nezdinde araştırılarak durumuna uygun düşen kadroya atanması gerekir. Olayda da başvuruçunun ataması bu usule uygun olarak yapılmıştır. Aradan otuz iki yıl geçtikten sonra başvuruçunun mezun olduğu yüksek öğrenim programının ülkemizdeki hangi programa denk olduğu hususunun sonradan kurulan Yükseköğretim Kuruluna sorulması ve alınacak cevaba göre yeniden işlem yapılması hukuken mümkün değildir. Kaldı ki olayda idarece konuyla ilgili olarak Yükseköğretim Kurulundan görüş sorulmasına karşın bu yazının nihai cevabı da beklenmeksizin işlem tesis edilmiştir.

ii. İdare, ülkemizde bir meslek ve bu mesleğin unvanını alabilmenin ancak o meslekle ilgili lisans eğitimini tamamlayarak mümkün olacağını, kanunla belirlenen niteliklere sahip olmayan başvuruçunun mühendislik unvanına atanmasının açık hata teşkil ettiğini ileri sürmekteyse de başvuruçunun lisans diploması atandığı kadro unvanıyla ilgisiz olmadığından açık hatanın varlığından söz edilemez. Başvuruçunun lisans diploması *fizik* değil İngilizce ifadesiyle *applied physics* olup bunun Türkiye'deki karşılığı fizik mühendisliğidir. Millî Eğitim Bakanlığının tasdik ettiği belgelerde de başvuruçunun aldığı eğitimin nükleer fizik yüksek mühendisliği

eğitimi olduğu açıkça ifade edilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun ilk ataması sırasında İdarece hata yapıldığından da söz edilemeyecektir.

iii. Başvurucunun atandığı kadro unvanı lisans ve yüksek lisans derecesi ile tam bir uyum içindedir. Ülkemizde bir meslek ve bu mesleğin unvanını alabilmenin ancak o meslekle ilgili lisans eğitimini tamamlayarak mümkün olacağı tabiidir. Ne var ki bu durum lisans ve yüksek lisans diplomalarının uyumlu olduğu durumlarda yüksek lisans diplomasının dikkate alınmayacağı anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla idarece tesis edilen işlem kazanılmış hak ilkesine açıkça aykırıdır.

12. İdarenin temyizini inceleyen Danıştay Beşinci Dairesi (Daire) 27/12/2011 tarihinde İdare Mahkemesi kararını bozmuştur. Bozma kararında özetle şunlar ifade edilmiştir:

i. Ara kararıyla sorulması üzerine Yükseköğretim Kurulu tarafından cevaben gönderilen yazıda başvurucunun lisans düzeyinde almış olduğu eğitimin fen fakültesi uygulamalı fizik alanında olduğu, bu nedenle fizik mühendisliği yeterliliğini karşılamadığı belirtilmiştir. Ayrıca başvurucunun müracaatı üzerine Sussex Üniversitesi tarafından 19/5/2011 tarihli belgede *"uygulamalı Fizik diplomasının Ekim 1979 tarihinden geçerli olmak üzere yeni girenler için Fizik Mühendisliği adını aldığı"* yönünde açıklama yer almaktadır.

ii. 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 3. ve 43. maddeleri ile 17/6/1938 tarihli ve 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun'un 1. maddesi dikkate alındığında bir meslek veya bu mesleğin unvanını alabilmek ancak o meslekle ilgili lisans eğitimi yapılması şartıyla mümkün olabilmektedir. Diğer bir deyişle bir meslek ya da meslek unvanını ancak lisans eğitimi sağlayabilmektedir. Buna göre bir mühendislik alanında lisans diplomasına sahip olanların yüksek lisans öğrenimi görmesi hâlinde yüksek mühendis unvanını alabileceği anlaşılmıştır.

iii. Başvurucunun mezun olduğu tarih itibarıyla diplomasının mühendisliğe yönelik olmadığı görölmüştür. Mühendislik alanında lisans eğitimi görmeyen başvurucunun yüksek lisans eğitiminin mühendislik alanına ilişkin olması ona mühendis unvanı kazandırmaz. Bu sebeple başvurucunun unvanının ve ek göstergesinin değiştirilmesi hukuka uygundur.

iv. Ancak başvurucunun fiilen mühendis olarak görev yaptığı döneme ilişkin olarak bu unvan dikkate alındığında kendisine yapılan ödemelerin iadesinin istenemeyeceği de tabiidir.

13. İdare Mahkemesi 28/11/2013 tarihinde bozma kararına uymayarak ısrar kararı vermiş ve idari işlemi bir kez daha iptal etmiştir. Kararın gerekçesinde önceki karardaki argümanlar tekrarlanmakla birlikte ek olarak başvurucunun lisans diplomasını aldığı Sussex Üniversitesince verilen beyanda başvurucunun 1973 yılında mezun olduğu uygulamalı fizik bölümünden fizik mühendisliği derecesi olduğu, uygulamalı fizik diplomasının da Ekim 1979 tarihinden itibaren olmak üzere yeni girenler için fizik mühendisliği adını aldığığını belirtildiği vurgulanmıştır.

14. İsrar kararını temyizden inceleyen Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (İDDK) 17/2/2016 tarihinde ısrar kararını Daire kararındaki gerekçelerle bozmuştur.

15. Başvurucu, bu karara karşı karar düzeltme yoluna başvurmuştur. Karar düzeltme dilekçesinde; Sussex Üniversitesinin 1979 yılında yaptığı değişikliğin sadece bölümün adına ilişkin olduğunu, müfredatın ise değişmediğini belirtmiştir. Ayrıca Yükseköğretim Kurulunun görüşünün bağlayıcı olmadığı gibi hatalı olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu *applied physics* sözcüğünün bire bir çevrilmesinin doğru olmayacağını, kavramın anlamsal çevirisinin *fizik mühendisliği* olduğunu ifade etmiştir. İDDK 24/12/2018 tarihinde karar düzeltme talebini reddetmiştir. Nihai karar 25/2/2019 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

16. 2547 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanunda geçen kavram ve terimlerin tanımları aşağıda belirtilmiştir.

...

k) Bölüm: Amaç, kapsam ve nitelik yönünden bir bütün teşkil eden, birbirini tamamlayan veya birbirine yakın anabilim ve anasanat dallarından oluşan; fakültelerin ve yüksekokulların eğitim - öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama birimidir. Anabilim dalı ve anasanat dalları bilim ve sanat dallarından oluşur. Yükseköğretimdeki çeşitli birimlerin ortak derslerini vermek üzere rektörlüğe bağlı bölümler de kurulabilir.

...

s) Lisans: Ortaöğretime dayalı, en az sekiz yarı yıllık bir programı kapsayan bir yükseköğretimdir.

t) (Değişik birinci cümle: 19/11/2014-6569/25 md.) Lisans Üstü: Yüksek lisans ve doktora ile tıpta, diş hekimliğinde, eczacılıkta ve veteriner hekimlikte uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsar ve aşağıdaki kademelere ayrılır.

(1) Yüksek Lisans: (Bilim uzmanlığı, yüksek mühendislik, yüksek mimarlık, master): Bir lisans öğretimine dayalı, eğitim - öğretim ve araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretimdir.

..."

17. 2547 sayılı Kanun'un 43. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Yükseköğretim, harca tabi olup bu kanunda belirlenen amaç ve anaillelere göre aşağıdaki şekilde düzenlenir.

...

b. (Değişik: 17/8/1983 - 2880/24 md.) Aynı meslek ve bilim dallarında, eğitim - öğretim yapan üniversitelerde, eğitim - öğretim, metod, kapsam, öğretim süresi ve yıl içindeki değerlendirme esasları bakımından eşdeğer olması ve öğrenimden sonra kazanılan unvanların aynı ve elde edilen hakların eşdeğer sayılması hususu Üniversitelerarası Kurulun önerisi üzerine; öğretmen yetiştiren birimler için belirtilen esasların tespiti Milli Eğitim Bakanlığı ile de işbirliği yapılarak, Yükseköğretim Kurulunca düzenlenir.

..."

18. 3458 sayılı Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti hududları dahilinde mühendislik ve mimarlık unvan ve salahiyeti ile sanat icra etmek isteyenlerin aşağıda yazılı vesikalardan birini haiz olmaları şarttır:

a) Mühendislik veya mimarlık tahsilini gösteren Türk yüksek mekteplerinden verilen diplomalar;

b) Programlarının yüksek mühendis veya mimar mektepleri programlarına muadil olduğu kabul edilen bir ecnebi yüksek mühendis veya yüksek mimar mektebinden diploma almış olanlara usulüne tevfikan verilecek ruhsatnameler;

c) Türk Teknik Okulu mühendis kısmı ile programlarının buna muadil olduğu kabul edilen memleket dahilindeki diğer mühendis veya mimar mekteplerinden verilen diplomalar;

d) Programlarının Türk Teknik Okulu Mühendis kısmı programlarına muadil olduğu kabul olunan bir ecnebi mühendis veya mimar mektebinden diploma almış olanlara usulüne tevfikan verilecek ruhsatnameler."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 7/12/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, mühendis unvanıyla göreve başlamasının üzerinden otuz iki yıl geçtikten sonra unvanının fizikçi olarak değiştirilmesi ve ek gösterge rakamının 3.600'den 3.000'e düşürülmesi nedeniyle temel haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mezun olduğu *applied physics* bölümünün Türkiye'deki karşılığının fizik değil fizik mühendisliği olduğunu öne süren başvurucu, bölümün ismi Sussex Üniversitesince 1979 yılında fizik mühendisliği olarak değiştirilmiş ise de müfredatının aynen bırakıldığını belirtmiştir. Başvurucu, atandığı 1976 yılındaki yetkili otorite olan Millî Eğitim Bakanlığı Yüksek Öğretim Genel Müdürlüğünün *applied physics* bölümünün karşılığının fizik mühendisliği olarak belirlediğini savunmuştur. Başvurucu ayrıca hukuka aykırı unvan değişikliği işlemi sebebiyle aylık ve emeklilik işlemlerinde büyük mali kayıplara uğradığını ileri sürmüştür, bunun mülkiyet hakkını ihlal ettiğini iddia etmiştir.

2. Değerlendirme

21. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "*Mülkiyet hakkı*" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

22. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağılı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetinin özü, unvan ve ek gösterge değişikliği sebebiyle mali haklarında oluşan kayıplara yöneliktir. Başvurucunun tüm şikâyetlerinin mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Mülkün Varlığı

24. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (*Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri*, B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Bu nedenle öncelikle başvuru Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (*Cemile Ünlü*, B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; *İhsan Vurucuoğlu*, B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31).

25. Somut olayda başvuru 22/1/1976 tarihinde mühendis olarak göreve başlamış, en son bireysel başvuru konusu işlemin tesis edildiği tarihe kadar 3.600 ek gösterge rakamına ulaşmıştır. Başvurucunun aylık ve diğer mali hakları -bireysel başvuruya konu işlemlen önce- mühendis unvanı ve 3.600 ek gösterge rakamı esas alınarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla mali haklarının mühendis unvanı ve 3.600 gösterge rakamı esas alınarak hesaplanmasının başvuru yönünden mülk teşkil ettiği değerlendirilmiştir.

ii. Müdahalenin Varlığı ve Türü

26. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve ondan tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma olanağı verir (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53).

27. Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği görülmektedir. Buna göre Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu belirtilmek suretiyle *mülkten barışçıl yararlanma hakkına* yer verilmiş; ikinci fıkrasında da mülkten barışçıl yararlanma hakkına müdahalenin çerçevesi belirlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrasında, genel olarak mülkiyet hakkının hangi koşullarda sınırlanabileceği belirlenerek aynı zamanda *mülkten yoksun bırakmanın* şartlarının genel

çerçevesi de çizilmiştir. Maddenin son fıkrasında ise mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı kurala bağlanmak suretiyle devletin *mülkiyetin kullanımını kontrol etmesine ve düzenlemesine* imkân sağlanmıştır. Anayasa'nın diğer bazı maddelerinde de devlet tarafından mülkiyetin kontrolüne imkân tanıyan özel hükümlere yer verilmiştir. Ayrıca belirtmek gerekir ki mülkten yoksun bırakma ve mülkiyetin düzenlenmesi, mülkiyet hakkına müdahalenin özel biçimleridir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, §§ 55-58).

28. Somut olayda 22/1/1976 tarihinde mühendis olarak göreve başlayan ve en son 3.600 ek gösterge rakamına ulaşan başvurucunun mezun olduğu lisans programının *fizik* olduğu belirterek 8/2/2008 tarihli işlemle, mühendis olan unvanı fizikçi, 3.600 olan ek göstergesi de 3.000 olarak değiştirilmiştir. Başvurucunun unvanının ve ek göstergesinin değiştirilmesine bağlı olarak mali haklarında kayıplar meydana gelmiştir. Somut olayın koşulları gözetildiğinde başvurucunun unvan ve ek gösterge rakamının değiştirilmesinin aynı zamanda mülkiyet hakkına da müdahale teşkil ettiği değerlendirilmiştir. Mülke erişimin engellenmesi biçiminde tezahür eden müdahalenin *mülkiyetten barışçıl yararlanma hakkına* ilişkin genel kural çerçevesinde incelenmesi uygun görülmüştür.

iii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

29. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

30. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabilceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Anılan madde uyarınca temel hak ve özgürlükler, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaksızın Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir (*Recep Tarhan ve Afife Tarhan*, § 62).

(1) Kanunilik

31. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkelerin düzenlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde de *hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği* temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Buna göre mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde dikkate alınacak öncelikli ölçüt, müdahalenin kanuna dayalı olmasıdır. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır (*Ford Motor Company*, B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49).

32. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfi müdahaleyi engelleyen ve hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (*Tahsin Erdoğan*, B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60). Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (*Necmiye Çiftçi ve diğerleri*, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, müdahaleye ilişkin yeterince erişilebilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirmektedir (*Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK]*, B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

33. Somut olayda başvurunun unvanı ve ek göstergesi değiştirilmiş, buna bağlı olarak aylığı ve diğer mali haklarında azalma meydana gelmiştir.

34. Yürürlükte olan, hukuka uygun olarak tesis edilen ve kişiler lehine hak doğuran bir idari işlemin geri alınabilmesi, kaldırılabilmesi, değiştirilebilmesi veya düzeltilebilmesi buna imkân veren açık bir kanun hükmünün bulunmasına bağlıdır. Zira idari işlem, tesis edilmekle yararlanıcısı olan kişi lehine hukuki bir durumun teessüs etmesini sağlar. Yürürlükteki hukuka uygun olarak oluşan müesses durumun ortadan kaldırılması hukuk güvenliğini zedeleme ihtimalinin yanında Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere de müdahale oluşturacağından Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca açık bir kanun hükmünün varlığını gerektirir (*Hakan Özdöl*, B. No: 2019/41251, 27/7/2022, § 53).

35. Buna karşılık hatalı olarak tesis edilen idari işlemlerin herhangi bir kanun hükmüne ihtiyaç bulunmadan geri alınabileceği, kaldırılabileceği, değiştirilebileceği veya düzeltilebileceği kabul edilmektedir. Hata, idari işlemin kanuni koşullarından biri veya birkaçı sağlanmadığı hâlde tesis edilmesi hâlidir. Kanuni koşulları oluşmadan tesis edilen idari işlem hukuka aykırı olur. Bu nedenle tesis edildiği tarihte cari olan, hukuka aykırı olarak tesis edilen idari işlemin geri alınması, kaldırılması, değiştirilmesi veya düzeltilmesi için mahiyetinden doğan bir yetki olarak kabul edilmelidir (*Hakan Özdöl*, § 54).

36. Başvurunun unvanının ve ek göstergesinin değiştirilmesi 22/1/1976 tarihinde yapılan intibak işleminin hatalı olmasına dayandırılmıştır. İdarenin hatalı olarak tesis ettiği işlemi değiştirme yetkisini, işin mahiyeti gereği haiz olduğu kabul edilse de hatanın gerçek olması ve sonradan yürürlüğe giren bir mevzuata değil tesis edildiği tarihteki mevzuata aykırılığa dayandırması gerekir. Tesis edildiği tarihten sonra yürürlüğe giren mevzuata aykırı olduğu gerekçesiyle işlemin hatalı olduğu sonucuna ulaşılamaz. İşlemin yeni yürürlüğe giren mevzuata aykırı olduğu gerekçesiyle değiştirilmesi hukuka uygun olarak oluşmuş müesses durumun değiştirilmesi anlamına geleceğinden açık bir kanuni dayanağa ihtiyaç duyar.

37. Bu noktada öncelikle incelenmesi gereken mesele hatanın gerçek olup olmadığıdır. Bu çerçevede başvurunun 22/1/1976 tarihinde yapılan intibak işleminin hatalı olmasının tesis tarihinde yürürlükte olan mevzuat dikkate alınarak yapılan bir değerlendirmeye dayanıp dayanmadığına bakılmalıdır. İdarenin bireysel başvuruya konu yargılamaya yansıyan savunmalarından başvurunun lisans eğitimi fen fakültesinin fizik bölümüne denk olduğu hâlde yüksek lisans eğitiminin nükleer reaktör mühendisliği alanında olması gözetilerek mühendis unvanıyla göreve başlatılmasının hataya dayandığının değerlendirildiği anlaşılmıştır. Dairenin 27/12/2011 tarihli bozma kararında da memuriyet unvanının belirlenmesinde yüksek lisans değil lisans eğitiminin esas alınması gerektiği ifade

edilmiştir. Hukuk kurallarının yorumlanmasında Anayasa Mahkemesinin yetkisi ikincil nitelikte olup Dairenin memuriyet unvanının belirlenmesinde lisans eğitiminin esas alınması gerektiği biçimindeki yorumundan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

38. Esasen başvurucunun da buna yönelik bir itirazı yoktur. Başvurucunun şikâyeti lisans eğitiminin fen fakültesinin fizik bölümüne tekabül ettiği kabulüne yöneliktir. Bu bağlamda başvurucu, mezun olduğu *applied physics* lisans programının Türkiye'deki karşılığının fizik mühendisliği olduğunu yargılamanın tüm safhalarında ileri sürmüştür. Başvurucuya göre Sussex Üniversitesindeki *applied physics* programının Türkçeye uygulamalı fizik olarak çevrilmesi hatalı olup kavramın fizik mühendisliği biçiminde çevrilmesi gerekmektedir.

39. Dairenin 27/12/2011 tarihli bozma kararında esas itibarıyla Yükseköğretim Kuruluna yapılan açıklama ve gönderilen belgelere dayanıldığı anlaşılmıştır. Yükseköğretim Kurulu tarafından ara kararına cevaben gönderilen yazıda başvurucunun lisans düzeyinde aldığı eğitimin fen fakültesi uygulamalı fizik alanına ilişkin olduğu, bu nedenle fizik mühendisliği yeterliliğini karşılamadığı belirtilmiştir. Daire ayrıca başvurucunun müracaatı üzerine Sussex Üniversitesi tarafından düzenlenen 19/5/2011 tarihli belgede uygulamalı fizik diplomasının Ekim 1979 tarihinden geçerli olmak üzere yeni girenler için fizik mühendisliği adını aldığı yönünde açıklamaya atıf yapmıştır.

40. Başvurucu ise müfredata bakılarak değerlendirme yapılması gerektiğini ileri sürmektedir. Başvurucunun bu iddiasının intibakının hatalı olup olmadığı meselesinin çözüme kavuşturulmasından esaslı bir nitelik taşıdığı vurgulanmalıdır. Yabancı bir üniversitede görülen eğitimin Türk yükseköğretim sistemindeki karşılığı tespit edilirken dikkate alınacak ilk unsurun müfredat olduğu tereddütsüzdür. Yükseköğretim Kurulunun Daireye gönderdiği cevabın başvurucunun 1973 yılında tamamladığı eğitiminin müfredatı üzerinde yapılan bir incelemeye dayanıp dayanmadığı anlaşılamamıştır. Dairenin gerekçesinde de müfredata ilişkin herhangi bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Başvurucunun mezun olduğu *applied physics* programının Türk yükseköğretim sistemindeki karşılığının fizik mühendisliği olduğu hususunun dönemin yetkili otoritelerince tespit edildiği gözetildiğinde bu tespitin hatalı olduğunun kabulü için lisans programının İngilizce adının Türkçe çevirisinden öte müfredatının fizik mühendisliğinden farklı olduğunun belirlenmiş olması gerekir. İşlemden otuz iki yıl sonraki tarihte yürürlükte bulunan mevzuata göre yapılacak bir değerlendirmenin yeterli olmayacağı izahtan varestedir.

41. Öte yandan başvurucunun mezun olduğu *applied physics* programının Türk yükseköğretim sistemindeki karşılığının tespitinde bireysel başvuruya konu davanın görüldüğü dönemde yürürlükte olan ilke ve kurallara göre değil idari işlemin tesis edildiği 1976 yılında meri olan ilke ve kurallara göre belirlenmesi gerekir. Diğer bir ifadeyle başvurucunun fizik mühendisliği unvanıyla yapılan intibak işleminin hatalı olduğunun kabulü için mezun olduğu *applied physics* programının müfredatının 1976 yılında dönemin kamu otoritelerince belirlenen ilke ve kurallar gözetildiğinde fizik mühendisliği alanına tekabül etmediğinin saptanmış olması gerekir.

42. Bu yönüyle başvurucunun, Sussex Üniversitesinin 1979 yılında yaptığı değişikliğin sadece bölümün adına ilişkin olduğu, müfredatın ise değişmediği iddiasının önemli bulunduğunun altı çizilmelidir. Nitekim İdare Mahkemesinin ısrar kararında Sussex Üniversitesince başvurucunun talebi üzerine verilen beyanda, başvurucunun 1973 yılında mezun olduğu uygulamalı fizik bölümünün fizik mühendisliği derecesi olduğunun

belirtildiğine dikkat çekildiği görülmektedir. Tüm bu hususlar hesaba katıldığında başvurunun Sussex Üniversitesinde gördüğü *applied physics* eğitiminin müfredat itibarıyla fizik mühendisliğine karşılık gelmediğinin ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulmadığı kanaatine varılmıştır. Bu durumda 1976 yılındaki intibak işleminin hatalı olduğu kabul edilerek değiştirilmesinin yeterli bir kanuni temelini bulduğu sonucuna ulaşamamıştır.

43. Bununla birlikte somut olayın özellikleri gözetildiğinde ölçülülük ilkesi yönünden de ayrıca değerlendirme yapılması gerektiği kanaatine varılmıştır.

(2) Meşru Amaç

44. Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri uyarınca mülkiyet hakkı ancak kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Kamu yararı kavramı, mülkiyet hakkının kamu yararının gerektirdiği durumlarda sınırlandırılması imkânı vermekle bir sınırlandırma amacı olmasının yanı sıra mülkiyet hakkının kamu yararı amacı dışında sınırlanamayacağını öngörerek ve bu anlamda bir sınırlama sınırı oluşturarak mülkiyet hakkını etkin bir şekilde korumaktadır. Kamu yararı kavramı, devlet organlarının takdir yetkisini de beraberinde getiren bir kavram olup objektif bir tanıma elverişli olmayan bu ölçütün her somut olay temelinde ayrıca değerlendirilmesi gerekir (*Nusrat Kûlah*, B. No: 2013/6151, 21/4/2016, §§ 53, 56; *Yunis Ağlar*, B. No: 2013/1239, 20/3/2014, §§ 28, 29). Hatalı olarak yapılan intibak işleminin düzeltilmesinde kamu yararı amacının bulunduğu hususunda bir tereddüt yoktur.

(3) Ölçülülük

45. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşmak istenen amaç arasında makul bir dengeyi gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2012/102, K.2012/207, 27/12/2012; E.2012/149, K.2013/63, 22/5/2013; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2015/43, K.2016/37, 5/5/2016; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

46. Hatalı intibak işlemlerinin düzeltilmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesinde kamu makamlarının ve başvurunun hatalı işlemin tesisine katkı derecelerine de bakılması gerekmektedir. Bu bağlamda başvurunun kusurunun veya hilesinin bulunup bulunmadığı büyük önem taşımaktadır.

47. Öte yandan idarenin *iyi yönetim* ilkesine uygun hareket etme yükümlülüğü bulunmaktadır. *İyi yönetim* ilkesi, kamu yararı kapsamında bir husus söz konusu olduğunda kamu otoritelerinin uygun zamanda, uygun yöntemle ve her şeyden önce tutarlı olarak hareket etmelerini gerektirir (*Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım*, B. No: 2013/711, 3/4/2014, § 68). İdarenin hatalı işleminden kaynaklanan mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığının tespitinde idarenin hatalı işlem karşısındaki tutumunun yanında işlemin fark edilmesinde geçen süre de gözönünde bulundurulur (hatalı sosyal güvenlik ödemeleri yönünden benzer değerlendirme için bkz. *Tevfik Baltacı*, B. No: 2013/8074, 9/3/2016, § 71).

48. Somut olayda başvuruçunun İdareyi yanıltması veya İdarenin yanıltılmasına sebebiyet verecek davranışlarda bulunması söz konusu değildir. Başvuruçunun mezun olduğu lisans programına ilişkin olarak İdareye sunduğu belgelerin sahteliği veya yanıltıcı bilgi içerdiği iddia edilmemiştir. İdare, başvuruçunun sunduğu belgeleri inceleyip değerlendirip başvuruçuyu fizik mühendisi olarak göreve başlatmış ve tüm intibak işlemlerini bu unvanı esas alarak gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla başvuruçunun intibakının fizik mühendisi olarak yapılmasının hatalı olduğu kabul edilse bile bunda başvuruçunun hiçbir kusuru bulunmamaktadır.

49. Öte yandan başvuruçunun intibak işleminde var olduğu ileri sürülen hatanın tespit edilmesinde geçen yaklaşık otuz iki yıllık süre oldukça uzundur. Bu süre boyunca başvuruçunun intibak işleminin düzeltilmesi hususunda İdarece herhangi bir girişimde bulunulmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca başvuruçunun durumunu tespit etmek için derin bir araştırmaya ihtiyaç duyulmayacağı da açıktır.

50. Sonuç olarak başvuruçunun intibakının hatalı olduğu kabul edilse bile hatanın yapılmasında başvuruçunun hiçbir kusurunun mevcut olmadığı ve aradan geçen otuz iki yıl boyunca İdarenin bunu düzeltmek için hiçbir girişimde bulunmadığı gözetildiğinde başvuruçunun intibakının düzeltilmesindeki kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunmasındaki bireysel yarar arasındaki adil dengenin bozulduğu ve mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

51. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruçunun İddiaları

52. Başvuruçunun, yargılamaların makul süre içinde tamamlanmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

53. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

54. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyumsuzluklara ilişkin idari yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (*Selahattin Akyl*, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 45-47).

55. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin idari yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvuruçunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (*Selahattin Akyıl*, § 41).

56. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 10 yıl 8 ay 23 günlük yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

57. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Giderim Yönünden

58. Başvurucu; ihlalin tespit edilmesini, yargılamanın yenilenmesini ve tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

59. Başvuruda tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

60. Öte yandan makul sürede yargılanma hakkı yönünden ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında 54.000 TL manevi tazminatın başvuruçuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 4. İdare Mahkemesine (E.2013/1753, K.2013/2060) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 54.000 TL manevi tazminatın ÖDENMESİNE,

E. 364,60 TL harç ve 9.900 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 10.264,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.